

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 20 december 2016

Mål nr

T 309-16

KLAGANDE

JBD

Ombud: Advokat MI

MOTPART

Skatteverket (HK)

171 94 Solna

SAKEN

Fordran

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2015-12-17 i mål T 7603-15

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

JD har yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens dom förpliktar staten genom Skatteverket att till honom betala 115 000 kr jämte ränta på beloppet enligt 2 § räntelagen från den 11 februari 2014 till dagen för delgivning av stämning samt enligt 4 och 6 §§ räntelagen från dagen för delgivning av stämning till dess betalning sker.

Skatteverket har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

JD har yrkat ersättning för rättegångskostnad i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund och frågorna i målet

1. När JD för att betala sin skatt gjorde en överföring till Skatteverkets bankgiro på 115 000 kr förväxlade han ordningen på två siffror i sitt personnummer. Beloppet krediterades därför annans skattekonto, som kom att visa överskott. Detta utmättes för enskilda borgenärens fordringar. JD kräver nu att av Skatteverket återfå det betalade beloppet. Skatteverket har i målet inte gjort gällande att JD har någon skatteskuld som ska regleras för det fall att en återkravs rätt skulle föreligga.

2. Parterna har utvecklat olika rättsliga resonemang, bl.a. rörande vem som ska anses ha mottagit det överförda beloppet (Skatteverket eller innehavaren av det krediterade kontot) och vad som kan följa enligt läran om *condictio indebiti*. Tingsrätten fann att JD hade en bestående återkravs rätt, medan hovrätten har kommit till motsatt slutsats med motiveringen att kontohavaren ska anses ha varit mottagare av det överförda beloppet.

3. En första fråga i målet är alltså ifall Skatteverket ska anses vara mottagare av det överförda beloppet med följd att en återkravs rätt i princip föreligger. Om så är fallet möter frågan huruvida återkravs rätten består med hänsyn till den efterföljande utmätningen och övriga omständigheter.

Civilrättsliga regler är tillämpliga

4. I 64 kap. skatteförfarandelagen (2011:1244) och 14 kap. skatteförfarandeförordningen (2011:1261) finns det bestämmelser som reglerar hur och när Skatteverket ska betala ett överskott på ett skattekonto till kontohavaren. Såsom domstolarna har funnit ska dock den fråga som målet aktualiserar bedömas enligt civilrättsliga regler.

En återkravs rätt föreligger i princip

5. Ett skattekonto är en post i Skatteverkets bokföring. Det innehåller information om fordringsförhållandet mellan kontohavaren och verket. Fordringsförhållandet regleras av främst skatteförfarandelagen och skatteförfarandeförordningen. Enligt de tillämpliga reglerna i dessa författningar kan Skatteverket ta kontomedlen i anspråk för betalning av kontohavarens skatter och avgifter. Rättsligt sett innebär ett sådant ianspråktagande att verkets fordringar räknas av (kvittas) mot kontoskulden.

6. En överföring av penningmedel till Skatteverket för betalning av skatter och avgifter innebär att betalaren får en fordran hos Skatteverket. Denna består så länge inte någon avräkning har skett. Om överföringen på grund av en felaktig uppgift från betalaren krediteras någon annans skattekonto får betalaren likväl en fordran hos Skatteverket. Innebörden av krediteringen är endast att uppgifterna på såväl betalarens konto som på det andra kontot är felaktiga. Om betalaren varken har påförts eller påförs någon skatt eller avgift, eller om den

skuld som kan finnas eller vad som påförs regleras på något annat sätt, så har betalaren en återkravs rätt mot verket.

7. Det föregående innebär att Skatteverket är att anse som mottagare av det överförda beloppet, fastän detta på grund av den felaktiga informationen från JD krediterades annans konto, och att en återkravs rätt i princip tillkommer JD. Detta leder till frågan om återkravs rätten har fallit till följd av de omständigheter som Skatteverket har åberopat.

Läran om condictio indebiti är tillämplig

8. Läran om condictio indebiti tar sikte på betalning utan rättsgrund. Utgångspunkten är att en sådan betalning föranleder en återbetalnings skyldighet för betalningsmottagaren, en skyldighet som mottagaren under vissa förutsättningar kan undgå (se vidare p. 13).

9. I detta fall står det klart att JD har avsett att betala till Skatteverket. Verket ska också anses vara mottagare till beloppet. Det rör sig följaktligen inte om en betalning utan rättsgrund utan om en åsyftad betalning som av misstag har förenats med felaktig information och därför krediterats fel skattekonto. Det låter sig i och för sig diskuteras om läran om condictio indebiti är tillämplig på en sådan betalning.

10. I rättsfallet ”Skattekontot I” NJA 2011 s. 739 godtogs emellertid betalarens återkrav med en motivering hänförlig till läran om condictio indebiti. Skillnaden i förhållande till detta mål är att Skatteverket i det fallet räknade av det på skattekontot bokförda beloppet mot en äldre skatteskuld, medan beloppet i förevarande fall betalades ut med anledning av en utmätning. Beträffande betalningen som sådan var dock förhållandena likartade dem i förevarande mål.

11. Det saknas anledning att nu se annorlunda på frågan om tillämpliga rättsregler. Skattekontosystemet är på grund av sin ingående författningsmässiga reglering speciellt. Fastän en insättning på fel konto inte ska betraktas som en betalning till kontohavaren, så uppfattas den regelmässigt som felaktig på det sätt som utgör utgångspunkten för läran om *condictio indebiti*. Det har också sin betydelse att staten (genom Skatteverket) är betalningsmottagare. Läran om *condictio indebiti* ger utrymme för sådana särskilda hänsynstagen den som kan föranledas av att det allmännas intresse står mot den enskildes.

12. Även om det alltså inte rör sig om ett renodlat fall av betalning utan rättsgrund, så ska frågan om Skatteverkets återbetalningsskyldighet följaktligen prövas enligt läran om *condictio indebiti*. Det är också i linje med hur parterna har argumenterat.

Den närmare innebörden av läran om condictio indebiti

13. Enligt läran om *condictio indebiti* gäller som förutsättningar för att betalningsmottagarens återbetalningsskyldighet ska falla att mottagaren dels har haft befogad anledning att tro att han eller hon hade rätt till de mottagna medlen, dels i fortsatt befogad god tro har inrättat sig efter detta. Vidare ska det vid en övergripande intresseavvägning framstå som motiverat att betalaren förlorar sin återkravs rätt. (Se ”Tryckerimomsen I” NJA 2015 s. 1072 p. 12 och 13.)

14. Frågan är då om en prövning efter dessa tre steg leder till att JD återkravs rätt faller.

Godtroskravet är uppfyllt

15. Hanteringen av skattekonton synes i princip uteslutande ske automatiserat. Det hindrar inte att Skatteverket kan tillskrivas subjektiva förhållanden

såsom ond respektive god tro. Utöver insikt hos de fysiska personer som representerar verket kan då bedömningen komma att innefatta bl.a. hur systemen fungerar, t.ex. när det gäller att spåra misstag av det slag som är aktuellt i målet.

16. JD får genom att ange ett felaktigt personnummer anses ha bibringat Skatteverket uppfattningen att betalningen skulle gottgöras den person vars skattekonto krediterades. Det gäller fastän Skattverkets insikt har formen av endast automatiserad information.

17. Som utgångspunkt gäller att betalningsmottagaren har bevisbördan för att omständigheterna är sådana att betalarens återkravs rätt faller (se p. 14 i 2015 års avgörande). När som här betalaren genom felaktig information har ingett betalningsmottagaren en oriktig uppfattning rörande den mottagna betalningen, bör dock denna utgångspunkt inte gälla för omständigheter som skulle kunna föranleda att betalningsmottagaren borde ha insett att informationen var felaktig. Beträffande sådana omständigheter i detta fall ger utredningen i målet inte stöd för att verket – genom insikt hos någon befattningshavare eller genom kontosystemets konstruktion – har haft anledning att misstänka att uppgiften var oriktig, dvs. att betalningen inte skulle krediteras det angivna kontot.

18. Av det anförda följer att Skatteverket har tagit emot betalningen i god tro.

Inrättandekravet är uppfyllt

19. I 2011 års avgörande räknade som nämnts Skatteverket av det på skattekontot bokförda beloppet mot en äldre skatteskuld som kontohavaren hade. En avräkningsåtgärd som på grund av en felaktig kreditering utgår från ett felaktigt saldo torde vid en civilrättslig bedömning i allmänhet vara

överksam på så sätt, att kontohavaren inte kan göra gällande att han har infriat avräkningskulden genom avräkningen. Då kan inte inrättandekravet vara uppfyllt, eftersom den fordran som användes till avräkning består. Skulle Skatteverket till följd av den särskilda reglering som gäller för skattekonton vara bundet av avräkningsåtgärden, bör det inte inverka på bedömningen av återkravsrätten. Om misstag av det aktuella slaget föranleder att annan än betalaren avräkningsvis gottskrivs det inbetalda beloppet, hindrar det alltså inte att Skatteverkets återbetalningsskyldighet i regel står kvar. Att så är fallet följer också av 2011 års avgörande.

20. En annan situation är att ett överskott på ett skattekonto, som beror på att annan än kontohavaren vid inbetalning av misstag har anvisat kontot, betalas ut till kontoinnehavaren. Om Skatteverket då är i aktsam god tro om misstaget bör i allmänhet inrättandekravet vara uppfyllt.

21. I det aktuella fallet har det genom utmätning skett en utbetalning för kontohavarens skulder. Skatteverket hade inte sådan information att det kan läggas verket till last att Kronofogdemyndigheten inte upplystes om det rätta förhållandet, dvs. att kontohavaren inte hade någon sådan fordran hos Skatteverket som kontot utvisade. Eftersom medlen sålunda har frångått Skatteverket utan att verket kan lastas för det, får inrättandekravet anses vara uppfyllt.

Intresseavvägningen utfaller till Skatteverkets fördel

22. Beträffande den intresseavvägning som ska ske när godtros- och inrättandekraven är uppfyllda gör sig olika hänsyn gällande. Rent allmänt har det betydelse att som här betalaren är enskild medan staten (genom Skatteverket) är betalningsmottagare.

23. Avgörande i detta fall bör emellertid vara att den som gör en inbetalning lätt kan kontrollera att skattekontot har krediterats. Det ska då ställas mot att, som Skatteverket har framhållit, verket svårligen kan säkerställa att varje betalning till ett skattekonto svarar mot betalarens avsikt.

24. Den intresseavvägning som ska göras enligt läran om *condictio indebiti* faller alltså i detta fall ut till Skatteverkets fördel.

Slutsats

25. Det anförda leder till slutsatsen att Skatteverket enligt läran om *condictio indebiti* inte är återbetalningsskyldigt gentemot JD. Vad denne har anført om bl.a. obehörig vinst och förklaringsmisstag föranleder inte heller till att återkravsrätten skulle bestå. Hovrättens domslut ska alltså fastställas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog (tillägg),
Ann-Christine Lindeblad (referent), Agneta Bäcklund, Anders Eka och
Sten Andersson
Föredragande justitiesekreterare: Ylva Meyer

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2016-11-09

Mål nr
T 309-16

SÄRSKILT YTTRANDE

Justitierådet Stefan Lindskog tillägger för egen del.

1. Ett konto är en samlingspunkt för visst slags information. Det kan röra sig om data av olika slag. Ett bankkonto ger uttryck för storleken av det fordringsförhållande som föreligger mellan banken och dess kund. Ett positivt bankkonto avser således den på kontostället samlade informationen om den fordring hos banken som kontot avser, vilken fordring (i regel; se p. 5) tillkommer kontohavaren (se vidare mitt arbete *Betalning*, 2014, avsnitt 1.2.4.6).
2. När insättningar och uttag görs på respektive från ett bankkonto beskrivs detta ofta som om det rörde sig om en fysisk hantering av pengar i form av sedlar och mynt fastän det handlar om virtuella överföringar (jfr *Betalning* 8.1.3.2). I förhållandet mellan bankkunden såsom borgenär och banken såsom gäldenär gör denna bildsättning ingen nytta men i regel heller inte någon skada, så länge den inte skymmer det förhållandet att det rör sig om ett fordringsförhållande som är underkastat de rättsregler som gäller för sådana förhållanden, t.ex. rörande preskription och kvittning (jfr *Betalning* 3.4.2.1). Märk dock att synsättet har utövat inflytande på den straffrättsliga klassificeringen när kontohavaren utnyttjar en felaktig kreditering till ett orättmätigt uttag. Han döms således för olovligt förfogande när krediteringen beror på att en insättning har förts till fel konto (se bl.a. NJA 1954 s. 464, jfr justitierådet Gregows skiljaktighet i NJA 1992 s. 763). När det handlar om en ren miss-tagskreditering anses det emellertid vara fråga om bedrägeri (se NJA 1993 s. 274). I det förra fallet synes man ha sett det så att ”pengarna hamnade i fel

Dok.Id 128823

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45-12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15-15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

burk”, medan synsättet det i det andra fallet förefaller vara att det ”inte fanns några pengar i burken” utan bara ett sken av att det förhöll sig så. Distinktionen bör ses som en straffrättslig singularitet (jfr Laila Zackariasson, Borgenärsskydd, 2011, s. 242 f. not 23 med hänvisningar), och det finns skäl för att sätta i fråga om åtskillnaden kan upprätthållas ens på det straffrättsliga området.

3. En bank fungerar också som intermediär, dvs. som förmedlare av betalningar. De flesta penningtransaktioner sker numera genom att betalaren för över ett belopp från ett eget bankkonto till betalningsmottagarens bankkonto. Både praktiskt och rättsligt ser man det då i allmänhet på det sättet, att medlen har förts över till kontohavaren och inte till dennes bank (jfr ”Saras pengar” NJA 2009 s. 500). Här tjänar den nämnda bildsättningen den pedagogiska funktionen att klargöra, att det som utgångspunkt inte gör någon skillnad om överföringen sker genom ett fysiskt överlämnande av kontanter eller genom en virtuell överföring via en eller flera intermediärer (jfr Betalning 8.1.3.4). Exempelvis är förutsättningarna för att betalaren ska ha rätt till återkrav från betalningsmottagaren i princip desamma oavsett om det rör sig om en kontant betalning eller om en kontobetalning (jfr p. 15). Om man kan driva det hela så långt att bankmedel ska i olika hänseenden anses vara besittningsbara på motsvarande sätt som kontanta pengar (sedlar och mynt) är en annan fråga (se rörande detta spörsmål mitt tillägg i ”Jaybis” NJA 2011 s. 524 och där gjorda hänvisningar; se även Laila Zackariasson a.st.).

4. Det förekommer i tämligen stor omfattning att en aktör som inte är intermediär tar emot medel som senare ska tas i anspråk av aktören till reglering av parternas mellanhavande. En praktisk situation är att en kund hos ett affärsföretag ska ha ett tillgodohavande som han kan använda till att köpa varor eller tjänster från företaget. Det tillskapade fordringsförhållandet kan dock ha även andra ändamål. Oberoende av syftet med det tillskapade fordringsförhållandet används nästa alltid särskilda kontosystem för att hantera det

informationsbehov som fordringsförhållandet föranleder. Det rör sig här i allmänhet om avräkningskonton inom ramen för aktörens bokföringssystem. Det typiska avräkningskontot av det ifrågavarande slaget är ett kundkonto med ett detaljhandelsföretag, men även ett skattekonto hör enligt min mening i princip hit (att skattekontot är en del av Skatteverkets bokföringssystem, se prop. 1996/97:100 s. 278).

5. För såväl bankkonton som avräkningskonton gäller att den på ett konto samlade informationen inte är konstitutiv. Det rör sig rätt och slätt om information, och den behöver inte vara riktig. Fordringsförhållandet kan alltså vara ett annat än vad kontouppgifterna ger uttryck för. Fordringen kan t.ex. tillkomma någon annan än kontohavaren (jfr i fråga om bankkonton ”Independent II” NJA 2014 s. 935 p. 8). Och den kan vara större eller mindre än det saldo som kontot visar.

6. Ett avräkningskonto är av ett annat slag än det typiska bankkontot. Det finns således anledning att göra åtskillnad mellan konton som en intermediär tillhandahåller såsom en medelshanteringsjänst av något slag (dvs. det som i vardagligt tal kallas för bankkonton) och konton som syftar till att hålla ordning på ett föränderligt fordringsförhållande mellan kontohavaren och kontohållaren (dvs. avräkningskonton). Några rättsliga olikheter mellan det typiska bankkontot och det typiska avräkningskontot ska beröras i det följande.

7. Om en tredje man av misstag gör en insättning på någon annans bankkonto i stället för sitt eget, så får han en fordring hos kontohavaren (jfr min framställning Kvittning, 2014, 16.5.2 in fine, där skillnaden i förhållande till det fallet att banken av eget misstag krediterar fel konto uppmärksammas). Ett återkrav ska alltså riktas mot kontohavaren och inte banken (jfr p. 3). Går kontohavaren i konkurs, så får den tredje mannen ta konsekvenserna av det genom att han får nöja sig med utdelning i konkursen

(jag bortser här från den möjlighet till surrogation som aktualiserades i ”Saras pengar” NJA 2009 s. 500) medan boet kan lyfta det tillgodohavande som kontot utvisar (detta följer dock inte av att kontoinformationen skulle vara konstitutiv utan av att man ser det så, att den tredje mannen genom insättningen på kontohavarens konto har gjort en betalning till denne på samma sätt som om han fysiskt hade skickat kontanter). Och om den tredje mannen står i skuld till såväl kontohavaren som banken, så råder sådan ömsesidighet som krävs för kvittning mellan kontohavaren och den tredje mannen (medan banken får kvitta i kontohavarens konkurs, om banken har en fordring hos kontohavaren).

8. Men om en tredje mans betalning krediteras någon annans avräkningskonto därför att detta anges av misstag, så medför det inte i sig att den tredje mannen får en fordring hos kontohavaren (här och i det följande i denna punkt bortses från att efterföljande förhållanden kan påverka rättsläget, se p. 10–15). I stället leder överföringen till den förändring av fordringsförhållandet mellan den tredje mannen och kontohållaren (t.ex. ett detaljistföretag) som den tredje mannens konto skulle ha utvisat, om beloppet hade blivit rätt fört på detta (om den tredje mannen inte har något avräkningskonto hos betalningsmottagaren så gör det ingen skillnad; överföringen leder till att den tredje mannen får en fordring hos betalningsmottagaren och inte kontohavaren). Rättsställningen för den kontohavare vars konto har krediterats berörs inte, fastän kontouppgifterna kan ge intryck av något annat. Det betyder bl.a. att kontohavarens konkurs drabbar varken den tredje mannen (hans återkravs rätt gäller mot kontohållaren och inte kontohavaren) eller kontohållaren (den kreditering av kontohavarens avräkningskonto som föranleds av den tredje mannens inbetalning ger inte boet någon ”uttags rätt”). Vidare tillkommer kvittningsrätten mot ett återkrav kontohållaren och inte kontohavaren.

9. Kontohållaren kan, om han blir varse felet, korrigera kontoställningen mot kontohavarens vilja (jfr Betalning 14.1.2.4 och Kvittning 16.5.2 in fine

beträffande korrigeringen av en felaktig kreditering av ett bankkonto, där dock vissa andra övervägande gör sig gällande). Men om både den tredje mannen och kontohavaren kräver betalningsmottagaren (dvs. hållaren av avräkningskontot), så kan denne vara osäker på, inte bara om någon kontokorrigering ska ske utan framför allt på vem av den tredje mannen och kontohavaren som är betalningsberättigad. Exempelvis kan kontohavaren (felaktigt) göra gällande att visserligen kom insättningen från den tredje mannen, men den skedde på kontohavarens uppdrag och med dennes medel. Befogad osäkerhet hindrar dock inte att kontohållaren är betalningsskyldig och har att utge dröjsmålsränta till den berättigade tredje mannen, om kontohållaren inte 30 dagar efter det att denne har krävt återbetalning (4 § räntelagen) antingen betalar eller låter deponera medel enligt lagen (1927:56) om nedsättning av pengar hos myndighet.

10. Nu kan det inträffa att den oriktiga informationen på ett avräkningskonto leder till att kontohållaren tror sig ha en större skuld till kontohavaren än han har och att han på det ena eller andra sättet rättshandlar på grundval av den felaktiga föreställningen. I det liknande fallet att en borgenär har bibringat gäldenären den oriktiga uppfattningen att en fordringsöverlåtelse har skett och gäldenären därför betalar till den som framstår som förvärvare, så torde betalningen verka befriande om gäldenären inte hade skälig anledning att misstänka att någon överlåtelse inte har skett (jfr Betalning 5.5.1.1 i anslutning till "ICA-Matmarknad" NJA 1976 s. 618 och 30 § skuldebrevslagen). Motsvarande ordning bör som huvudregel gälla i den här aktuella situationen. Om en betalare ger betalningsmottagaren anledning att tro att en betalning som förleder en återkravs rätt kommer från en tredje man och en återbetalning därför sker till denne, så bör alltså återbetalningen verka befriande mot betalaren om betalningsmottagaren saknade skälig anledning att misstänka att den tredje mannen var fel mottagare av återbetalningen. Beträffande en utmätnings-situation av det slag som aktualiseras i målet kan det tilläggas, att om en sekundogäldenär (här kontohållaren) har skälig anledning att misstänka att

utmätningsskyldenären (här kontohavaren) inte är borgenär till en utmätt fordring, så torde han ha att upplysa Kronofogdemyndigheten om det för att förhindra att hans betalningsskyldighet består mot borgenären (här betalaren).

11. Inte sällan infriar kontogäldenären sin skuld genom att tillhandahålla kontohavaren en naturaprestation som betalas avräkningsvis uttryckt som en kontodebitering (det praktiska exemplet är att en kund med de kundmedel som hans konto felaktigt utvisar köper en vara eller en tjänst). Ett sådan infriande verkar naturligtvis befriande mot betalaren under samma förutsättningar som en betalning till kontohavaren skulle ha gjort.

12. En ytterligare situation är att kontohållaren, till följd av det sken av skuld till kontohavaren som den felaktiga krediteringen ger, utan att prestera förklarar kvittning med en fordring som han har hos kontohavaren. Här uppkommer två frågor: (1) Kan kontohavaren mot kontohållaren med framgång hävda att hans skuld till denne är infriad? (2) Kan kontohållaren mot betalaren med framgång hävda att hans skuld till denne är infriad? Dessa frågor är ganska komplexa och ska i det följande beröras förhållandevis översiktligt.

13. Ad (1): I princip måste kvittningsförklaringen vara överksam. Den oriktiga krediteringen till trots tillkommer inte återkravsrätten (huvudfordringen) kontohavaren (motfordringsborgenären). Skulle kontohavaren i god tro inrätta sig efter den felaktiga föreställningen om skuldbefrielse på grund av kontohållarens kvittningsförklaring märks att situationen inte är sådan som läran om *condictio indebiti* direkt tar sikte på. Kontohavaren har ju inte tagit emot några pengar. Men i stället för att mottagna medel har konsumerats kan dock ett inrättande ske genom att medel som skulle ha använts till betalning av skulden förbrukas. Med det konstaterandet får det här hållas för öppet för vilket godtrosskydd kontohavaren kan ha, liksom hur – i så fall – ett sådant skydd ska konstrueras rent rättssystematiskt.

14. Ad (2): Eftersom kontohållaren inte på grund av den felaktiga krediteringen av kontohavarens konto får någon skuld till denne (skulden är till betalaren) och den fordring som kontohållaren kvittar med gäller hos kontohavaren och inte betalaren, så brister det avseende det kvittningsrättsliga kravet på ömsesidighet. Detta utesluter dock inte att kontohavaren i vissa fall skulle kunna åberopa kvittningsförklaringen mot betalaren. Ett sådant fall skulle kunna vara att kontohållaren i villfarelse om vem som gjorde betalningen och på grund av denna villfarelse lät sig få motfordringen hos den, som han i god tro tog för betalare och därmed borgenär (se Kvittning 17.3). Men det rör sig då om ganska speciella situationer. Det kan tilläggas att situationen enligt min mening inte är sådan att kontohavaren skulle kunna göra gällande godtroskvittning enligt det resonemang som Högsta domstolen förde i ”Presstödsnämnden” NJA 1985 s. 121 (se Kvittning 17.3.1 in fine). ”Skattekontot I” NJA 2011 s. 739 (se p. 17 nedan) ger ett visst stöd för det (Skatteverket ”reglerade” ju i god tro avräkningsvis den restförda skatten, men det hindrade inte att betalningsskyldigheten mot betalaren stod kvar, dvs. den kvittningsförklaring som låg i avräkningsåtgärden blev trots verkets goda tro verkningslös mot betalaren).

15. Om kontohållaren med befriande verkan presterar till kontohavaren – eller om en kvittningsförklaring hos denne undantagsvis får åberopas mot betalaren – så får av allmänna fordringsrättsliga principer anses följa att betalaren kan göra sin återkravs rätt gällande mot denne. Kontohavaren kan då endast freda sig efter de principer som följer av läran om *condictio indebiti*. I nästa led – kontofordringen har t.ex. pantförskrivits och betalning därför skett till panthavaren – torde däremot mottagaren ha skydd enligt allmänna principer om godtrosvärk även när det handlar om kontoöverföringar, och det fastän enkla fordringar inte kan godtrosvärkas (se Betalning 8.1.3.4 i anslutning till ”Jofrab” NJA 2009 s. 182).

16. Vad som anförs i punkterna 10 och 11 gäller inte för skattekonton. Här tillämpas i stället läran om *condictio indebiti* av de skäl som anges i Högsta domstolens avgörande. Men vad som sägs i punkten 15 torde gälla när betalarens återkravs rätt faller enligt denna lära. Även vad som sägs i punkterna 12–14 torde i princip vara tillämpligt på skattekonton.

17. I det sistnämnda hänseendet finns det anledning att tillägga följande. Om Skatteverket som i ”Skattekontot I” NJA 2011 s. 739 mot kontohavaren förklarar sig räkna av en fordring mot ett överskott som har sin grund i en oriktig kontokreditering, så är verket enligt de civilrättsliga reglerna mot kontohavaren i princip obundet av avräkningen (se p. 13). Att verket till följd av de särskilda regler som gäller för skattekonton möjligen mot kontohavaren är bundet bör, som framgår av avgörandet, vara ovidkommande för betalarens rätt mot verket. Mot betalaren skulle dock verket, också om det är obundet mot kontohavaren, under vissa speciella förutsättningar kunna åberopa avräkningen med framgång (se p. 14). Ett möjligt exempel är att Skatteverket under lång tid har underlåtit att vidta indrivningsåtgärder till följd av god tro om att restförd skatt har reglerats genom avräkning mot det felförda beloppet. Men i 2011 års avgörande synes något sådant inte ha gjorts gällande.

18. Särskilda förhållanden i det enskilda fallet kan naturligtvis leda till andra bedömningar än de som har angetts i det föregående. Det kan också finnas anledning till vissa nyanseringar och undantag. Exempelvis kan det sättas i fråga om man ska bedöma alla slags bankkonton på samma sätt. Och man kan nog tänka sig att andra aktörer än banker genom kontosystem fungerar som intermediärer på ett sådant sätt att ett konto i det systemet ska i rättsligt hänseende likställas med ett transaktionskonto med en bank. Men det kan man i detta sammanhang se bort från; syftet här är att redovisa min uppfattning rörande de stora linjerna, inte detaljerna.